

Putinova energetická válka a česká reakce

18.8.2022 - | Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

1) Proč válka?

2) Jaké má Putinova válka důsledky?

3) Jak vláda brání Českou republiku?

3.1 Nejrychlejší nárůst zásob plynu

3.2 Opatření, která tomu předcházela

3.2.1 Krizové opatření pomohlo naplnit zásobníky

3.2.2 Opatření Use it or lose it (UIOLI)

3.2.3 Státní podíl na uskladněném plynu

3.2.4 LNG a LNG terminál

3.2.5 Aktivita na unijní úrovni

3.3 Legislativní opatření

3.3.1 Novela umožňující zachování fungování uhelných tepláren a elektráren

3.3.2 Novela omezující vývoz plynu mimo území Česka ve stavu nouze

3.3.3 Novela umožňující v případě stavu nouze omezování dodávek plynu

3.4 Dlouhodobé zbavování se závislosti

3.4.1 TAL

3.4.2 Vyjednali jsme pro Česko výjimku na dovoz ruské ropy

3.4.3 Převzetí firmy Škoda JS

3.4.4 Už žádné ruské palivo pro Temelín

4) Jak nám pomůže LNG terminál?

5) Jak českou energetickou bezpečnost posílí úspory?

6) Jak MPO pomůže občanům?

1) Proč válka?

A4 posty Iv_02

2) Jaké má Putinova válka důsledky?

- Cena plynu zvyšuje i cenu elektřiny.
- Elektřina se vyrábí v elektrárnách využívajících různé druhy paliva – uhlí, jádro nebo plyn. Další možností je výroba z obnovitelných zdrojů. Výroba z jednotlivých druhů paliv je různě nákladná, elektřina v síti je však vždy stejná.
- Cena elektřiny se odvíjí od toho, který druh paliva je využíván na výrobu elektřiny pokrývající aktuální poptávku. Palivo, které je nejdražší, určuje konečnou cenu, za kterou se na trhu prodá veškerá elektřina.
- Pokud je možné poptávané množství elektřiny pokrýt výrobou pomocí zdrojů s nízkými operativními náklady (OZE, jádro), je elektřina levnější. Pokud je potřeba k pokrytí poptávaného množství zapojit i plyn nebo uhlí, cena elektřiny roste.

3) Jak vláda brání Českou republiku?

3.1 Nejrychlejší nárůst zásob plynu

A4 posty zasoby

3.2 Opatření, která tomu předcházela

Krizové opatření pomohlo naplnit zásobníky

- Na konci dubna MPO vydalo krizové opatření s cílem spolupracovat s obchodníky na plnění plynových zásobníků. Základem opatření bylo spuštění aukcí, ve kterých obchodníkům doplácíme rozdíl mezi letní a zimní cenou plynu. Letošní stav, kdy letní ceny plynu byly vyšší než zimní, mohl odrazovat obchodníky od plnění. To krizové opatření vyřešilo.

Opatření Use it or lose it (UIOLI)

- Základem zmíněného opatření je pravidlo, že pokud si firma pronajme kapacitu v některém z tuzemských zásobníků, kterou nevyužije, tak o ni následně přijde. Zavedení principu UIOLI odstraní blokování jejich rezervované, ale nevyužívané kapacity.
- Toto opatření již přináší první výsledky, kdy takto do aukce například šla nevyužívaná kapacita v zásobníku v Dambořicích, kterou si pronajímala, ale nevyužívala ruská firma Gazprom. Jde přibližně o 242 milionů kubíků plynu.

Státní podíl na uskladněném plynu

- Stát nakoupil přibližně 240 milionů kubíků plynu. Spolu s plynem získaným prostřednictvím aukcí jsme pro stát zajistili přímý vliv až na 700 milionů kubíků zemního plynu uskladněného na území České republiky.

LNG a LNG Terminál

- Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci se Skupinou ČEZ zajistilo pro Česko pronájem podílu kapacity v budovaném plovoucím LNG terminálu v nizozemském Eemshavenu. ČEZ zajistil i přepravní kapacitu, která umožní dostat plyn zpracovaný v tomto LNG terminálu do Česka. Celkový roční objem, který zde bude možné zpracovat a následně přepravit, je 3 miliardy metrů krychlových. To Česku umožní snížit závislost na ruském plynu přibližně o třetinu.
- Pracujeme také na tom, abychom do tohoto terminálu zajistili dostatek dodávek LNG. Ministr Síkela v červnu navštívil Katar, kde spolu s dalšími českými ministry jednal o dodávkách LNG i s tamním emírem. MPO také zprostředkovalo českým obchodníkům jednání se zástupci Ománu či Ázerbájdžánu.

Aktivita na unijní úrovni

- Základem reakce na ruské zneužívání energetiky jako zbraně je spolupráce na úrovni EU a solidarita napříč jednotlivými členskými státy. Proto jsme od počátku ruské agrese proti Ukrajině prosazovali společné nákupy plynu a jeho následné přerozdělování mezi členskými zeměmi.
- Touto cestou se rozhodla jít celá EU a Evropská komise založila platformu pro společné nákupy plynu. 28. června také vznikla v Praze Středoevropská platforma pro nákupy plynu.
- Úspěšně jsme prosazovali také zavedení pravidla pro povinné minimální zásoby plynu před zimou ve všech státech napříč EU.
- Kromě toho jsme jako předsednická země zprostředkovali shody o solidaritě v úsporách plynu napříč státy EU.

3.3 Legislativní opatření

Novela energetického zákona umožňující zachování fungování uhelných tepláren a elektráren

- Tato změna energetického zákona umožňuje, aby v případě výpadků dodávek plynu bylo možné nahradit dodávky tepla vyrobeného z plynu prostřednictvím uhelných elektráren.
- Novela zároveň vymezuje přesné podmínky, za kterých se může předcházení stavu nouze v teplárenství vyhlásit.

Novela omezující vývoz plynu mimo území ČR ve stavu nouze

- Ministerstvo průmyslu a obchodu získalo mimo jiné oprávnění omezit přepravu plynu do sousedních plynárenských soustav; to neplatí pro mezinárodní přepravu plynu a přepravu plynu v rámci mezinárodní pomoci v krizových situacích v plynárenství. V praxi tak není možné plyn vyvézt ve stavu nouze na jiný trh, nežli je trh tuzemský.

Novela umožňující v případě stavu nouze omezování dodávek plynu

- Ministerstvo průmyslu bude moci vyhlásit mimořádný stav nouze, kdy je pro celé území státu vyhlášen poslední odběrový stupeň podle právního předpisu upravujícího odběrové stupně v plynárenství. Ve stavu nouze bude moci uvalovat na plynárenské firmy a účastníky trhu s plynem nové povinnosti a platit budou některá omezení.

Vyhláška umožňující v případě nouze vytápet na nižší teploty

- Navrhovaná vyhláška stanovuje hranici, pod kterou by teplota v jednotlivých místnostech neměla klesnout.
- Směrem nahoru by teplota tuto hranici měla přesáhnout maximálně o 1 stupeň. Tato hranice se dále navyšuje až o 2 stupně pro jednotlivé místnosti podle toho, kolik mají venkovních stěn.
- Vyhláška se vztahuje na dodávky tepla ze soustav zásobování tepelnou energií spalující uhlí a plyn a na ústřední vytápění využívající fosilní zdroje. Nevztahuje se na byty s vlastním zdrojem vytápění ani rodinné domy.
- Při vyhlášení některého z nouzových stavů v teplárenství navrhuje MPO snížit hraniční teplotu v obývacích místnostech, v kancelářích a v nemocničních pokojích o 2 stupně, ve školních učebnách o 1 stupeň oproti současnosti.

3.4 Zbavování se závislosti na dalších ruských surovinách

- Všechny státy, které jsou zásobeny ropou Družba, tedy i Česká republika, která je na těchto dodávkách závislá z cca 50 %, mohou ruskou ropu i nadále odebírat. Stále platí, že ČR chce tyto dodávky ukončit a diverzifikovat své zdroje v co nejkratší době. Během cca 2 let se předpokládá, že by došlo k navýšení kapacity ropovodu TAL realizací projektu TAL Plus a tuzemské rafinerie by tak mohly být následně plně zásobovány prostřednictvím ropovodů TAL a IKL ropou z neruských zdrojů.

Vyjednali jsme pro ČR výjimku z evropského embarga na dovoz ruské ropy

- Na jednání Evropské rady z 30. května se lídři EU shodli na zákazu dovozu ruské ropy s výjimkami pro země, jsou touto ropou zásobovány ropovodem Družba. ČR má velmi dobré podmínky, které reagují na to, že je závislá na ropovodech z východu.
- Abychom byli schopni zajistit dostatek pohonných hmot pro občany České republiky, budeme mít výjimku, která bude platit osmnáct měsíců. Po dobu trvání této výjimky bude možné dovážet do naší země produkty vyrobené z ruské ropy, protože jejich výpadek nejsme schopni okamžitě nahradit.

Převzetí firmy Škoda JS

- Polostátní firma ČEZ převzala od ruských majitelů firmu Škoda JS, která je důležitou součástí českého jaderného průmyslu, a měla by se podílet také na dostavbě Dukovan.

Už žádné ruské palivo pro Temelín

- Jaderné palivo do Temelína v budoucnu nebude dodávat ruská firma. Jde o další významný krok k posílení energetické bezpečnosti České republiky, vybráni byli hned dva dodavatelé, a to americký Westinghouse a francouzská Framatome.

Využití tepelné energie z jaderných elektráren:

- Jaderné elektrárny budou využity ke snížení závislosti na ruském plynu v oblasti teplárenství. Elektrárna Temelín již zásobuje teplem město Týn nad Vltavou a horkovod do Českých Budějovic by měl být zprovozněn v průběhu roku 2023. V případě Elektrárny Dukovany bylo dne 20.6.2022 společnostmi Teplárny Brno a ČEZ podepsáno memorandum o spolupráci na přípravě horkovodu s možností zahájení provozu na počátku 30. let.

4) Jak nám pomůže LNG terminál?

Co to je LNG?

- LNG, neboli zkapalněný zemní plyn, je zemní plyn přeměněný v kapalinu díky zchlazení na teplotu -162°C.
- Stlačování a ochlazování zemního plynu probíhá ve zkapalňovacích stanicích. Tímto procesem se objem plynu zmenší až 600krát. Po dosažení požadované teploty se již v kapalné podobě odčerpává do tankerů.
- Zmenšený objem a kapalné skupenství umožňuje rozvoz plynu na velké vzdálenosti do míst spotřeby nebo speciálních LNG terminálů.
- V LNG terminálech se zkapalněný plyn zahřívá a převádí do plynného skupenství. Následně je vypuštěn do potrubí pro další přepravu.

Má Česko přístup k LNG terminálům?

- Loni Česká republika spotřebovala 9,4 miliard m³. Z toho z Ruska pocházelo okolo devíti

miliard. Vláda v červnu zajistila ve spolupráci se skupinou ČEZ kapacitu ve vznikajícím terminálu na zkapalněný zemní plyn v Holandsku. Ten nám umožní každý rok do Česka dopravit až 3 miliardy m³ plynu z jiných zdrojů.

Jak nám terminál pomůže?

- Při spotřebě 9 miliard m³ plynu by nám terminál umožnil snížit závislost na Rusku zhruba o třetinu. Kdyby se nám podařilo dosáhnout úspor plynu a česká spotřeba se snížila na 7,5 miliardy, tento LNG nám pokryje dvě pětiny naší roční spotřeby.

Jak je to s obchodem s LNG?

- Celosvětový obchod LNG vzrostl v prvních pěti měsících letošního roku o více než 5,5 % (12 miliard m³), Spojené státy se na přírůstku podílely 80 %, jejich vývoz LNG vzrostl o 26 %.
- Mezi největší vývozce patří Spojené státy, Austrálie, Katar nebo Omán. Evropská unie se v současnosti stala prémiovým trhem s LNG.

Je LNG dražší než zemní plyn?

- Není. Ceny LNG nejsou odlišné od tržních cen zemního plynu. Spotová cena LNG je například určována tržní cenou plynu v konkrétním hubu v okamžiku, kdy loď s LNG dorazí.

5) Jak českou energetickou bezpečnost posílí úspory?

- Čím méně plynu spotřebujeme, tím méně ho budeme muset dovážet z Ruska, a o to jednodušší pro nás bude ho nahradit z jiných zdrojů.
- Snížení závislosti na Rusku umožní stabilizovat trhy s energiemi a zajistí postupný pokles cen.
- 9 miliard kubíků byla loňská spotřeba ruského plynu v České republice.
- 3 miliardy kubíků plynu budeme moci dopravit do Česka díky podílu na kapacitě plovoucího LNG terminálu v Holandsku.
- Při loňské spotřebě by tedy podíl v tomto terminálu umožnil snížení naší závislosti na Rusku zhruba o třetinu.
- Snížení spotřeby plynu o 25 procent by znamenalo, že náš podíl v LNG terminálu sníží českou závislost na ruském plynu skoro o 45 procent.
- Loni Česká republika spotřebovala 9,4 miliard metrů krychlových plynu. Z toho z Ruska pocházelo okolo devíti miliard.
- Vláda projednala manuál, který má orgánům státní správy sloužit jako návod, jak dosáhnout snížení spotřeby energií. Manuál vychází z opatření, která již na začátku letošního roku přijalo Ministerstvo průmyslu a obchodu. Resort díky tomu během letošní topné sezóny dosáhl v hlavní budově Na Františku úspor cca 24 procent u plynu a 20 procent u elektřiny. MPO chystá i další návody pro firmy a domácnosti.

6) Jak MPO pomůže občanům?

- Pomoc od státu obdrží každá domácnost. Bez ohledu na to, jestli primárně využívá elektřinu, plyn, domácí kotelnu nebo centrální vytápění. Zvolíme řešení, které bude administrativně nejjednodušší. Nikdo nebude muset o nic žádat, všichni pomoc od státu uvidí už na faktuře za říjen.
- Mezi domácnosti za letošní rok rozdělíme 10 miliard korun přes úsporný tarif, kromě toho stát za domácnosti proplatí poplatky za obnovitelné zdroje. To v praxi znamená pomoc v hodnotě 599 korun včetně DPH za každou spotřebovanou MWh elektřiny.
- Stát bude domácnostem poplatky za obnovitelné zdroje energie proplácet od října letošního

roku a po celý příští rok. Například domácnosti s tepelnými čerpadly budou mít ještě letos možnost od státu získat pomoc ve výši až 5 tisíc korun.

- V příštím roce plánujeme využít celý mechanismus úsporného tarifu, zároveň bude stát nadále proplácet poplatky za obnovitelné zdroje. Celkem tedy podle předběžných propočtů mohou některé domácnosti obdržet částku až 17 500 korun (úsporný tarif + poplatky za obnovitelné zdroje).
- O konečné podobě tarifu, včetně částek a způsobu vyplácení, rozhodne vláda v druhé polovině srpna.

Proč nemůžeme elektřinu vyrobenou v Česku nechat pro využití jen pro české zákazníky?

- Protože jsme součástí jednotného trhu EU, což se netýká jen elektřiny, ale všech výrobků a surovin. Proto nelze udělat ani to, že část z vyrobené elektřiny zadržíme v Česku pro české zákazníky a část pustíme na volný trh.
- Zatímco jsme vývozcem elektřiny, jsme na druhou stranu dovozcem plynu a ropy, uzavírání jednotlivých trhů s energiemi by na nás tedy mělo naopak negativní dopad.

Proč neodejdeme z lipské burzy?

- Burza je pouze místem, kde se střetávají nabídka s poptávkou a obchody s elektřinou usnadňuje. Slouží proto naopak k tomu, aby vytvářela tlak na snížení ceny.
- Odchod z burzy by nic ve smyslu snížení ceny neřešil, naopak. Nutit ČEZ nebo další české firmy, aby elektřinu na této burze neprodávaly, nelze. Mohlo by to vést k napadení tohoto kroku nejen u tuzemských soudů, ale i u Soudního dvora Evropské unie.
- Na burze se navíc uzavírají také dlouhodobé kontrakty s plněním až v roce 2028 a těmto smluvním závazkům je nutné dostát. Odchod z burzy by tedy tyto kontrakty neovlivnil a kompletní odchod by stejně trval několik let.

Je možné ceny elektřiny zastropovat?

- Zastropování cen by musel zaplatit stát. Rozdíl mezi zastropovanou cenou tak daňoví poplatníci stejně zaplatí na daních, pravděpodobně ještě s přírážkou v podobě úroku. Jde o velmi nákladné opatření, na které by si musel stát půjčit.
- Vzhledem k tomu, že jsme součástí jednotného evropského trhu s elektřinou, tak by toto opatření vedlo mimo jiné i k exportu levné elektřiny, která by byla dotovaná z našich daní. Lepší a ekonomicky efektivnější variantou tak jsou cílené příspěvky na energie

<https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/putinova-energeticka-valka-a-ceska-reakce--269350>